

ORNIS FENNICA

XXIII, N:o 1

1946, 1. IV.

SUOMEN LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN JULKAISEMA
UTGIVEN AV ORNITOLOGISKA FÖRENINGEN I FINLAND

Toimitus P. Palmgren, O. Kalela
Redaktion

Ivar Hortling.

* 19. III. 1876 † 13. II. 1946

Ivar Hortling blev student från Uleåborgs Svenska lyceum 1894. Som studieämnen valde han germansk och romansk filologi. Han blev fil. kand. 1899 och disputerade för doktorsgrad 1908 med en avhandling om vissa vokalljud i fornsachsiska. Efter att ha arbetat dels vid Finlands bank och Turistföreningen, dels som timlärare bl. a. vid Svenska reallyceum i Helsingfors (senare Svenska lyceum), blev han 1914 yngre lektor i svenska och tyska vid samma skola, som han sedan tjänade ända till uppnådd pensionsålder 1943. År 1932 bytte han lektorat och blev äldre lektor i tyska och franska. Lycéets rektor var han under tiden 1936—43.

Redan under pojkkåren sysslade Hortling ivrigt med fågelobservationer. Med tiden blev han en allt mer rutinerad fältornitolog och mycket tidigt började han föra synnerligen detaljerade dag-

böcker över sina iakttagelser. Antagligen på grund av sina musikaliska intressen och sitt goda gehör började han ägna fåglarnas läten en speciell uppmärksamhet och förvärvade på detta område en säkerhet, som imponerade på var och en som blev i tillfälle att exkurera tillsammans med Hortling. Han utarbetade en egen fonetisk teckenskrift för återgivande av fåglarnas läten och tillämpade i stor utsträckning sin färdighet vid studiet av fåglarnas flyttning som han ivrigt studerade såväl hemma som utomlands.

Under decenniet 1910—20 började Hortling publicera populära och populärvetenskapliga uppsatser i dagliga tidningar och tidskrifter och 1917—21 de uppskattade böckerna *Ur fåglarnas värld I—II*, *Fågelliv och fågellåtar* och *Dabels ugglor*. Senare har han sammanställt små fågelböcker för barn och ungdom och en ornitologisk exkursionsbok. Som forskare framträdde Hortling med en intressant studie *Zur Ornithologie Südfinnlands* (*Acta Soc. F. F. Fenn.* 52, N:o 2, 1921) för vilken han fick ett uppmuntrande erkännande, och efter denna framgång var han flitigt sysselsatt som produktiv ornitolog ända till sin död. År 1924 tog han initiativ till grundandet av Ornitologiska föreningen och samma år började han, praktiskt taget ensam, utge föreningens tidskrift *Ornis Fennica*, som han trots många svårigheter, inte minst ekonomiska, redigerade till början av 1931. Föreningens ordförande var Hortling 1924—25 och dess generalsekreterare 1926—31. Som specialnummer av tidskriften utgav Hortling tvenne arbeten, *Das Vogelleben bei Ytterö*, 1927, och *Ornitologische Studien am Oulujärvi-See*, 1928. Under åren 1929—31 utgav han i fem band sitt största och värdefullaste arbete, *Ornitologisk handbok*, allmänt uppskattad och utnyttjad av fackmän och amatörer i vårt land och positivt bedömd och ofta citerad i Skandinavien. Senare fortsatte Hortling att publicera smärre uppsatser, mest i utländska facktidsskrifter. Han var medlem och medarbetare i många utländska ornitologiska samfund och deltog aktivt i kongresser och internationellt ornitologiskt arbete. Han företog även några studieresor i Europa och vistades bl. a. en längre tid på Helgoland för studium av fågelflyttningen som vikarie för den ornitologiska stationens föreståndare. Sålunda utvecklades han från amatör till en i många stycken sällsynt kunnig fackman inom ett område, som låg fjärran från hans yrke. I sin författarverksamhet hade Hortling naturligtvis stor nytta av sina språkkunskaper, men han förblev dessutom filologin och pedagogiken trogen. Jämte

smärre nyfilologiska uppsatser skrev han en lärobok i tysk grammatik och nu, som emeritus, den originella och detaljrika boken Svenska fågelnamn. Dessutom utgav han skildringar från vårt frihetskrig och biografier.

Hortling hade en ovanlig lätthet för att arbeta. Han „fick det att gå undan“. Hans ornitologiska fackuppsatser äro c. 200, och dessutom hann och orkade han med mycket annat. Ofta gjorde han föga skillnad mellan väsentligt och sådant, som på fackmannahåll ansågs som oväsentliga detaljer. För honom var „allt lika viktigt att anteckna och publicera, om det en gång var nytt och man sett eller hört det ute i naturen“. Ett är säkert: Hortlings intresse och entusiasm voro oförbränneliga, och hans arbeten innehålla mycket nytt och värdefullt, särskilt på fältbiologins område. Hans handbok har i Sverige t. o. m. fått vitsordet att vara den bästa på nordiskt språk, och även den rymmer påfallande mycket av personligt fält- och museiarbete. Särskilt allt som berör fåglarnas läten samt deras ving- och andra mått, är resultat av författarens egna ihärdiga anteckningar och mätningar.

Ivar Hortling var en särpling. Temperamentsfull, intensiv, nästan en främling på våra kyliga breddgrader. Lika karaktärsfast, rätlinjig och sann som han var trofast och vänsäll då någon vann hans sympati. Fåglar, musik och poesi var hans liv. Man skulle se och höra honom i hans hem, då han sjöng till luta eller talade sig varm i ett ämne som fångslade honom, för att rätt förstå hans komplicerade natur.

B. O.

Zur Rassenfrage der finnischen Hühnerhabichte.

PAAVO VOIPIO.

Es ist schon ziemlich lange bekannt gewesen, dass in unserem Lande neben dem im grössten Teil Fennoskandiens als Brutvogel verbreiteten *Accipiter gentilis gentilis* (L.) auch *Accipiter gentilis buteoides* (Menzbier) vorkommt. Als allgemeine Vorstellung scheint zu gelten, dass diese Rasse die Kolahalbinsel, Nordfinnland und Nordostskandinavien bewohnt. In der Literatur ist zudem die Auffassung vorgetragen, dass diese Rasse möglicherweise in den öst-